

เงินผันสภาพลภัยการวิเคราะห์จากความคิดเห็นของผู้นำชาวบ้าน

ว่าด้วยเรื่องของการผันเงินสู่ชนบท เราท่านย่อมไม่ค่อยจะตื่นเต้นมากนัก กับความคิดเห็นเชิงคาดการณ์ของนักวิชาการ นักวิจารณ์ที่ใช้ความคิดคาดการณ์ อยู่บนโต๊ะทำงาน แต่กับความคิดเห็นของคนในชนบท ของชาวบ้านระดับผู้นำ ผู้อยู่ในเหตุการณ์จริงนี่สิ ใคร ๆ ก็กระหายที่จะรู้จะรัฟิงจากเขา เพราะมันเป็นความจริงที่คัดค้านหักล้างไม่ได้ ความคิดเห็นของชาวบ้านผู้ได้รับประโยชน์ โดยตรงจากโครงการผันเงินสู่ชนบทที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะเป็นกระจกฉาย ให้เห็นผลลัพธ์ของการใช้เงินผันสภาพลในปี 2518 ได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ควรที่หน่วยเหนือจะได้พิจารณาถึงผล ได้ผลเสียกันอย่างจริงจังเสียที

จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งพยายามเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความบกพร่อง ช่องโหว่ ความสับสนวุ่นวายและความมีลัทธิลัทธิในต่าง ๆ อันเป็นผลผลิตจากโครงการผันเงินสู่สภาพล 2,500 ล้าน ซึ่งรัฐได้ดำเนินการทั่วประเทศ ในปีงบประมาณ 2518 ถ้าจะพิจารณากันด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้วไซ้ เราท่านโดยเฉพาะผู้รับผิดชอบนโยบาย ต้องยอมรับกันว่าข่าวและคำวิจารณ์ต่าง ๆ นั้น ล้วนแซ่ซ้องสรรเสริญในภูมิปัญญา มันสมองความคิดริเริ่มวางหลักการของรัฐบาลชุดปัจจุบัน และในขณะเดียวกัน คำตำหนิติเตียนในวิธีการที่ผิดพลาดของการใช้เงินผัน ก็แซ่ซ้องแห่อยู่ทั่วทุกซอกทุกมุมเมืองเช่นกัน คำตำหนิต้นถึงแม้จะหนักแน่นและรุนแรง แต่เมื่อเป็นคำติเพื่อก่อ จึงนับเป็นประโยชน์อย่างเหลือประมาณสำหรับสู่ทางการแก้ไข ปัญหา หาวิธีการให้มันสวยสดงดงามมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

ก็ในเมื่อเราน่าจะมีวิธีการที่ดีกว่า ดีกว่ามั่วยิ่นกระต่ายขาเดียว ไต่แย่งคัดค้านคำวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยการนำเอาข้อมูล สถิติผลงานของสภาพลที่เพียงคาดการณ์เอาเท่านั้น มาออกทีวีตีแผ่แก่หน้ารัฐบาลไว้

✓ สภาพลข้อเท็จจริง

ในหลักการหรือนโยบายของการผันเงินสู่ชนบทนั้น ไม่เคยมีในประวัติศาสตร์ชาติไทยเลย ที่รัฐจะทุ่มเงินจำนวนมากมายมหาศาลไปสู่ชนบทอย่างทั่วถึง ให้ชาวบ้านเขาได้ใช้จ่ายด้วยตัวชาวบ้านเอง รัฐบาลชุดนี้จึงได้รับเสียงเชียร์ เรียกคะแนนนิยมได้กึกก้องในเร็ววัน แต่ชาวบ้านเขาเห็นว่า ทรายใดที่วิธีการผันเงินยังมีลักษณะเป็น “เงินการเมือง” ตามที่ชาวบ้านเขา

เรียกขานกัน หรือ “เงินฟ้าแลบฟ้าร้อง” ตามที่ท่านผู้รู้ซึ่งสมณนามให้แล้ว อันสมภาษิตที่ว่า “เข้าขึ้นให้รีบตัก” ก็จะถูกนำมาไว้ในกลุ่มผู้นำชาวบ้าน กรรมการ ปชส.ต. ผู้ได้รับเลือก เป็นตัวแทนใช้จ่ายเงินของแต่ละตำบลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การฉวยโอกาสหยิบฉวย ปัดบัง เบียดบังอำพรางจึงเกิดขึ้น การผันเงินเข้ากระเปาะซึ่งเป็นข่าวอีกทีก็กริกโครมไปแล้ว ก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างง่ายดายไม่มีปัญหา และในรายที่กรรมการ ปชส.ต. ท่านใจกว้างสักหน่อย อยากสร้างชื่อเสียงไว้ ก็คิดว่ารัฐบาลท่านใช้เงินนี้หาเสียงได้ ชาวบ้านก็ซอมนอกได้ ตั้งตัวอย่างทีผู้เขียนได้สังเกตเห็นกรรมการ ปชส.ต. ใ้ว่าจ้างชาวบ้านไม่จำกัดจำนวน ให้ค่าจ้างวันละ 25 บาทต่อคน ไปขุดสระสาธารณะ เราทำขุดสระตามองเห็นได้ว่าภาพที่ปรากฏจากภาพที่ดูเกือบครึ่งพันกำลังขุดสระอยู่สระหนึ่งขนาดสระไม่ถึง 2 งานนั้น มันไม่ต่างกับกองศพผืนดินหมื่นรูปลูกซึ่งขุดขุดตามอำเภอใจๆ เพียงก้อนเดียว ผู้ใหญ่บ้านเจ้าของที่ขุดดินได้ผู้ขุดขุดมาขอรับว่า “ได้ขุดแล้วรวมคูแล้ว ดิน 1 หลาขุดก่อนนี้โดยจ้างกันเพียง 6-8 บาท ดินที่ขุดแล้วข้างบนถึง 6-8 หลา ซึ่งขุดดินได้รวมกัน 1 หลาใน 1 วัน คิดแล้วต้องจ่ายเงินผืนถึง 150-200 บาท ให้เป็นค่าแรงขุดดินเพียง 1 หลา” และท่านผู้ใหญ่บ้านก็กล่าวต่อไปอย่างสนุกสนานว่า “ก็เขาให้มาใช้จ่าย จ้างแรงงานชาวบ้านนี้ การทำอย่างนี้ ตรงกับความต้องการของรัฐบาลแล้ว”

นี่เป็นข้อสังเกตได้ชัดแจ้งว่า เป็นความล้มเหลวในวิธีการผันเงินสู่ชุมชน ด้วยวิธีการอย่างนี้ ชาวบ้านเขาไม่ได้มีความรู้สึก สำนึกถึงความรับผิดชอบ ว่าเงินที่ได้มานั้น เป็นเงินของพวกเขาเอง แต่ตามหลักการที่ยอมรับกันแล้วในวงการบริหารงานพัฒนาชุมชนทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยเราด้วย ว่าถ้าให้ชาวบ้านเขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะเงินหรือเจ้าของงานแล้ว เขาก็จะต้องเข้าร่วมพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ ทั้งผลประโยชน์ในการใช้จ่ายเงินทุกบาทและผลของงานที่เป็นผลได้ผลเสียของชุมชน ของท้องถิ่นอันเป็นที่รักของเขาโดยตรงด้วยตัวของเขาเองย่อมเต็มความสามารถ ข้อสังเกตในประเด็นนี้จะนำไปกล่าวอีกในตอนวิเคราะห์และเสนอแนะ

ข้อสังเกตในประเด็นที่สอง คือ ผลของการใช้จ่ายเงินไปดำเนินการโครงการต่าง ๆ ของกรรมการ ปชส.ต. ในแต่ละตำบล ผู้เขียนได้มีโอกาสทราบความรู้สึกของกรรมการ ปชส.ต. หลายท่าน หลายตำบล อาทิความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง เคยร่วมมือ ร่วมนอน ร่วมคิด ร่วมปรึกษาและร่วมทำงานกันเมามาก คุ้นหน้าคุ้นหน้าผู้เขียนจะเป็นชาวบ้านเก่าแก่แล้วคนหนึ่งด้วย ในความรู้สึกของเขา ความจริงจึงระบอบมาจากใจจริงของพวกเขา “โธ่ ก็มีเวลาทำโครงการ

การเสนอของเงินเพียงสองสามวัน จะไปเอาผลงานผลประโยชน์อะไรให้มันมากมาย ต่างคนต่างทำไปให้มันเสร็จ เบิกเงินออกมาให้เร็ว ๆ เป็นใช้ได้ ชักช้าเดียวรัฐบาลถูกยุบ ถูกยกเลิก จะไปเอาเงินที่ไหนได้มากมายอีกในโอกาสต่อไปล่ะ” นี่คือนี่ที่เขาเบื่อกเผยให้ทราบ และต่อข้อถามถึงงานที่กำลังทำอยู่ในห้องที่ บ้านท่านหนึ่งได้เปิดเผยว่า “ส่วนใหญ่เป็นโครงการแก้ปัญหาน้ำเน่าเหม็น เช่นซ่อมถนนลงคูวัง ขุดลอกคลอง ซึ่งเมื่อทำเสร็จ เงินหมด ปีต่อไปก็ต้องใช้เงินทำอีก พักคำ เจ้าของร้านค้าอุปกรณ์นั้นแหละที่ได้เงินเป็นกอบเป็นกำ ชาวบ้านได้เฉลี่ยแล้วไม่ถึง 20 เปอร์เซ็นต์ของเงินทั้งหมด ปีต่อไปก็ต้องใช้เงินกันแบบนี้อีก ปัญหาของไทรบ้านขึ้นราคา โอ๊ย พุกกันจริง ๆ แล้ว ได้ผลน้อย แต่ชาวบ้านครั้นแครง สนุกมีอกันดีไปชั่วขณะหนึ่งแหละครับ”

ในประเด็นที่สองนี้ ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่น ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้อย่างน่าคิดมาก ซึ่งจะขอนำไปกล่าวในตอนท้ายเมื่อถึงตอนเสนอแนะ

เราจะเห็นได้ว่า จุดอ่อนของโครงการเงินฝิ่นในประเด็นนี้ อยู่ที่ตัวโครงการที่ได้รับอนุมัติจากกรมการ ปชส. เขต จึงกลายเป็นความสูญเปล่าของการลงทุนที่เกิดผลน้อยมากต่อการเพิ่มผลผลิต หรือรายได้ประชาชาติทั้งหมดจากส่วนของชาวบ้านในชนบทซึ่งมีถึง 80 กว่าเปอร์เซ็นต์ของในประเทศ กล่าวคือ เงิน ทำให้เกิดเป็นงานจริง แต่งานที่ได้ (งานขุดลอก ขุดดิน ถมบ่อ งานก่อสร้างดินคูวัง ฯลฯ) ไม่ได้ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตโดยตรง เป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มกับทุน เข้าทำนองตำน้ำพริกละลายแม่ไก่ เศรษฐกิจของเมืองเราขณะนี้ ไม่ถึงกับต้องฟื้นฟูกันแบบเศรษฐกิจหลังสงคราม ที่จ้างคนว่างงานไปขุดบ่อกลุ่มหนึ่งแล้วจ้างอีกกลุ่มหนึ่งไปถมบ่อที่ขุดหรือกรวย เราท่านจึงน่าจะขบคิดกันว่า โครงการในชนบทที่จะทำให้เกิดมีงาน ทำดาวรแก่ชาวบ้าน หรือเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านโดยเพิ่มรายได้ เพิ่มผลผลิตโดยตรงนั้น น่าจะทำได้ น่าจะคิดโครงการกันได้ โดยเอาความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่เขาเป็นเกณฑ์

ข้อสังเกตประเด็นสุดท้าย คือ จากข้อคิดเห็นของท่านประธาน ปชส.ท. ท่านหนึ่ง ที่กล่าวออกมาโดยไมยั้งว่า “ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่อำเภอมอบให้ นั้น ตอนนั้นเก็บไว้ที่บ้านเรียบร้อยแล้ว ตั้งไว้ตรงไหนลืมแล้ว ไม่เคยเปิดดูเสียที อ้อ เปิดดูผ่าน ๆ ทีหนึ่ง ไม่รู้เรื่อง สู้ทำไปจนงานเสร็จ ก็วิ่งมือเปล่ามาอำเภอ บอกปลัดเขาวางานเสร็จแล้ว ช่างที่เตะกะ ผมจะเบิกเงิน ช่วยทำเรื่องเบิกให้ที ได้เงินแล้วจะสมนาคุณ ค่าเหนื่อยให้”

นี่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่แสดงถึงความไม่พร้อมของชาวบ้าน และความสุกเอาเผากินของโครงการเงินฝิ่น ประทับกับคำนิยามความมั่งง่ายคามแบบฉบับ ที่ไม่รู้ ไม่ยอมรับรู้ ไม่ยอม

สนใจในสิทธิหน้าที่ที่ได้รับ รัฐบาลท่านได้มอบพินัยกรรม ยกสมบัติมหาศาลให้ คือ “ให้เงิน และอำนาจชาวบ้านทำเองแทนที่ทางการจะทำให้” แต่พินัยกรรมนั้นสูงเกินเอื้อม ชาวบ้านอ่านไม่เข้าใจ และไม่พยายามทำความเข้าใจ จึงไม่จำเป็นต้องไปชักชวนให้ทางราชการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จุดบกพร่องเหล่านี้จะไปโทษใครดีละ โทษกรรมการ ปชต.ท. หรือว่าโทษกระบวนการให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องนี้ ที่ไม่ได้วางแผนไว้ก่อนเลย ✓

วิเคราะห์และเสนอแนะ

ข้อสังเกตทั้ง 3 ประเด็นนี้ ได้ขุดคุ้ยขึ้นแล้วจริงๆ เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้ใกล้ชิดกับงานในภาคสนามได้ยิน ได้เห็นมากับหูกับตาตนเองแล้ว มันจะเป็นปรากฏการณ์ที่ซ้ำรอยอีกหรือไม่ นั่น ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบอย่างจริงจังของผู้กำหนดนโยบายและรายละเอียดในปีต่อ ๆ ไปว่าเขาจะสนใจ ใส่ใจมากน้อยแค่ไหน

สำหรับในส่วนความรับผิดชอบของเราท่าน เพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ และอนาคตของอนุชนรุ่นลูกรุ่นหลาน ผู้เขียนใคร่เชิญชวนผู้มีปัญญาทุกท่านอย่าได้ดูเฉย โกรธช่วยกันหรือฟื้นขึ้นมาคิดหาช่องทาง หาวิธีการกันใหม่ ภูมิปัญญาของผู้ที่กล้าคิดกล้าแสดงออกเท่านั้น ที่จะให้ความสว่างแก่อนาคตของชาติได้

ความคิดอ่านของผู้นำระดับชาวบ้าน ผู้ซึ่งคลุกคลีมีผลได้ผลเสียโดยตรงกับเงินแผ่นดินสู่สภาพตำบลในชนบท จึง เป็นความสว่างจุดหนึ่ง ที่ผู้อยู่ในมุมมืดชอบแล้วที่จะวิ่งเข้าไปสัมผัสกับความสว่างนั้น ด้วยความกระหายที่จะรู้

จากข้อสังเกตในประเด็นแรกที่ทิ้งท้ายไว้ว่า ชาวบ้านเขาไม่มีความรู้สึกเลยว่าเงินที่ได้รับมานั้น เป็นเงินของชาวบ้านเอง เงินจากภาษีอากรของพวกเขา และงานโครงการที่เขาทำอยู่ เขาก็ไม่มีความรู้สึกเช่นกันว่า มันเป็นงานของพวกเขาเอง พวกเขาได้รับประโยชน์โดยตรงเมื่อวิเคราะห์ก็จะเห็นว่า ความสำคัญเก่า ๆ ที่ว่า งานหลวง หลวงหลวง ถนนหลวง สะพานของหลวงนั้น มันฝังลึกอยู่ในแก่นความคิดของชาวบ้านมาช้านานแล้ว (เพราะผลจากวิธีการใช้ระบบการสั่งงานจากหน่วยเหนือ ไม่สนใจโยกย้ายปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านนั่นเอง) ทั้งที่แท้จริงแล้วมันก็เป็นถนนและสะพานของชาวบ้านซึ่งต้องอย่า ต้องเดินข้ามกันอยู่ทุกวัน เมื่อถนนขาด สะพานชำรุด ชาวบ้านต่างหากที่เดือดร้อน ไม่ใช่หลวงที่ไหน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นของชาวบ้าน เป็นผลประโยชน์ของชาวบ้านโดยตรง หลักการพัฒนาชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ทุกวันนี้ ก็ได้พยายามต่อสู้ ทักล้าง โคนล้มความคิดเก่า ๆ ลง แล้วปลูกฝัง

นำคัทนะใหม่ ๆ ดังกล่าว ไปปลูกฝังในท้องถิ่นชนบท พยายามดึงชาวบ้านให้หันมาพึ่งตัวของตัวเอง รู้จักช่วยเหลือปกครองตนเอง เพื่อบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาชุมชน ดังที่ท่านอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน นายพัฒนา บุญยรัตพันธุ์ กล่าวไว้ว่า “อำนาจการพัฒนาจะเข้าแทนที่อำนาจการปกครองได้ในที่สุด” แต่ทว่าวิธีการสุกเอาเผากินของ โครงการ เงินผันสภาพำบล กำลังจะดึงชาวบ้านให้กลับไปสู่ความคิดเก่า ๆ โดยไม่รู้ตัว ไม่ได้คิดให้ไกลไปว่าจะมีผลต่อความรู้สึกของชาวบ้านอย่างไรบ้าง รู้ไว้ด้วยเถิดครับว่าชาวบ้านกำลังเข้าสู่ยุคเห็นผิดเป็นชอบ เห็นการฉกฉวยโอกาสเป็นเรื่องวิเศษสุดไปแล้ว

ผู้นำชาวบ้านบุคคลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า “เงินผันนี้ ถ้านำไปใช้โดยวิธีการแบบเงินอุดหนุนพัฒนา (หมายถึงเงินอุดหนุนพัฒนาชุมชน ของกรมการพัฒนาชุมชน) เขาก็จะได้ประโยชน์กว่านี้มาก” คำกล่าวนี้มีแนวโน้มจะเป็นไปได้หรือไม่ ลองมาพิจารณากันดู.....วิธีการใช้เงินแบบอุดหนุนพัฒนาถือหลักว่า ให้เงินช่วยเหลือชาวบ้านเขาในส่วนที่เขาสุจริตแล้ว หลังจากชาวบ้านเขาคิดช่วยตัวเองแล้ว เพื่อแก้ปัญหาที่แท้จริงของเขา จากหลักความจริงที่ว่า นาย ก. เดือดร้อนมาก ไม่มีที่อยู่ต้องปลูกบ้านใหม่ นาย ก. จะไปซื้อวัสดุอุปกรณ์มาแล้วลงมือทำ โดยไม่ได้จ่ายค่าแรงให้ตนเอง เพราะเป็นงานเป็นประโยชน์ของนาย ก. เอง สมมุติเปลี่ยนจากนาย ก. มาเป็นชาวบ้านในกลุ่มหมู่บ้าน ปัญหาที่เป็นปัญหาเดียวกันและทั้งกลุ่มชาวบ้าน เดือดร้อนนั้นมีมากมาย ชาวบ้านทุกคนมีจุดประสงค์เดียวกันว่าต้องแก้ไข เพราะเดือดร้อนเหลือทน (เวลาย่ำลิ้มเสียว สภาพสังคมแบบชนบทเขาน่ะไม่ใช่สังคมเมืองซึ่งถือหลักต่างคนต่างอยู่ ตัวใครตัวมัน) รัฐจึงยื่นมือให้ความช่วยเหลือ ให้เงินอุดหนุนเขา ให้เขามีเงินนำไปซื้อเฉพาะวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อแก้ปัญหาเดือดร้อนดังกล่าวซึ่งเป็นโครงการที่ชาวบ้านเขาร่วมกันคิดวางกันขึ้นเอง ชาวบ้านเขาจะรู้สึกว่ามันเป็นงานของพวกเขาเอง เมื่อเป็นเช่นนี้เขาจะลงมือทำโดยไม่คิดถึงความเหนื่อยยากหรือคิดค่าแรงให้ตนเอง เหมือนเงินผันสภาพำบล นี่คือนวัตกรรมที่ควรปลูกฝังให้อยู่ในความรู้สึกของชาวบ้าน

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้เขียนได้เห็นเหตุการณ์ที่ให้น่าคิดอย่างหนึ่ง คือ ในระหว่างการจัดงานชาวบ้านจำนวน 20 คน มาขุดดินเพื่อเตรียมการลงเสาสะพาน ต้องขุดดินลึกสัก 2-3 เมตร เห็นจะได้ เพื่อให้ลงฐานเสาได้ หลังจากที่ได้ขุดไปสัปดาห์เศษก็พักไปอยู่หลายวัน ทำนองถ่วงเวลาให้ได้รับค่าจ้างมาก จนเกือบเสร็จอยู่แล้ว ประธาน ปชต.ท. ก็ไปบอกว่า “เมื่อขุดเสร็จแล้ว พวกขุดดินก็จะหยุดจ้าง เพราะหมดงานแล้ว เท่านั้นแหละครับพอกลับหลังกำหนดมาก็มีการจับกลุ่มกันและวันรุ่งขึ้นดินก็พังทับหลุมที่ขุดไว้ งานขุดหลุมจึงต้องจ้างกันต่อไปอีกหลาย

วันจึงเสร็จ ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นชัดว่า ชาวบ้านเขามีความรู้สึกอย่างไรกับเงินฝิ่น ซึ่งน่าเป็นห่วงเหลือเกินว่า ความนึกคิดจะติดพันไปถึงลูก ถึงหลานและถึงเหลนเข้าจนได้ หากไม่รีบแก้ไข

ถ้าจำไม่ผิดดูเหมือนว่าเคยมีสมาชิกรัฐสภาผู้แทนท่านหนึ่ง เสนอแนะรัฐบาลในสภากว่า “วิธีการผันเงินควรเป็นแบบวิธีการให้เงินอุดหนุนของกรมการพัฒนาชุมชน จะได้ผลดีกว่า” แต่ข้อเสนอแนะนั้นก็ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาล ก็เมื่อได้ปล่อยให้กาลเวลาเก็บเอาเรื่องพิสูจน์แล้วว่า ผลเป็นอย่างไร รัฐบาลน่าจะหยิบยกข้อเสนอแนะดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งดีกว่าว่าคิดจะพัฒนาประเทศกันอย่างไรจริงจังเสียที

วกกลับไปวิเคราะห์ข้อสังเกตประเด็นที่สอง ที่ว่าจุดอ่อนของโครงการต่าง ๆ ที่ใช้เงินฝิ่น นอกจากจะไม่ใช้โครงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่แท้จริงของชาวบ้านส่วนใหญ่แล้ว ยังเป็นโครงการย่อย ๆ หยยอดนี่คิดหยอดนั่นหน่อย ผลปรากฏออกมาจึงไม่เป็นแก่นสาร และจุดใหญ่ใจความก็คือว่า ผลงานต่าง ๆ ไม่ได้ก่อให้เกิดงานที่มั่นคงถาวร ที่จะเป็นบ่อเกิดของงานเป็นแหล่งสร้างงานค่า ให้แก่ชาวบ้านต่าง ๆ ไร่ หรือแหล่งช่วยเหลือสนับสนุนการผลิตให้ชาวบ้านอย่างแท้จริง ผู้นำชาวบ้านอดีตสมาชิกสมัชชาแห่งชาติท่านหนึ่ง ให้ข้อเสนอแนะว่า “การใช้เงินโดยวางโครงการกันแบบนี้ไม่ได้ผล ที่ถูกแล้วผู้นำเอาเงินไปรวมกันทุก ๆ ตำบลในอำเภอแล้วนำไปซื้อครรถแทรกเตอร์ รถไถนา รถเกี่ยยัดดิน รถบรรทุกหรือรถขุดคลอง ไว้ใช้งานในโครงการต่าง ๆ โดยไม่ต้องพึ่งคองจ้างนายทุนอย่างนี้จะดีกว่า รับรองซื้อได้สบายมาก เงินตั้งหลายล้าน” ผู้นำชาวบ้านอีกท่านหนึ่งก็ได้ให้ข้อเสนอแนะกับผู้เขียนว่า “พวกกันอย่างไม่ต้องกลัวเสียหน้ากันละ ว่าตำน้ำพริกละลายแม่ น้ำจริง ๆ ทำแล้วไม่เห็นผลงานยังยืนอะไรเลย ผู้นำเงินไปลงทุนตั้งโรงงาน โรงสีข้าวในตำบล หมู่บ้าน หรือตั้งร้าน ขายยา รับประทานอาหารสัตว์ แล้วขายให้ชาวบ้านในราคาถูก เงินรายได้ของร้านก็ทำทุนซื้อไม่ได้อีก”

ทั้งสองข้อคิดของผู้นำชาวบ้านนี้ น่าคิดว่าวิเคราะห์หมากที่เดียว เขามีจุดประสงค์เดียวกัน คือ พยายามสร้างผลงานที่ถาวร จากเงินก้อนมหาศาสตร์ก้อนนี้ ถ้าผสมประสานข้อคิดทั้งสองก็จะ เป็น ข้อคิดที่น่าสนใจกล่าวคือ แต่ละตำบลเหมื่อนมีเงินทุนดำเนินการขึ้นต้นอยู่ แล้ว 488,185 บาท (ปีต่อไปทราบว่าเงินฝิ่นจะได้ถึงตำบลละ 600,000 บาท) ขึ้นแรกรัฐต้องตั้งเจ้าหน้าที่ไปร่วมกำหนดโครงการอย่างใกล้ชิด โครงการที่ทำได้ สหกรณ์ ระดับท้องถื่น มีจุดประสงค์ต่างกันออกไปตามสภาพความต้องการของชาวบ้านแต่ละตำบล อาจจะเป็นสหกรณ์ตั้งร้านขายยาผลิตและปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านต้องการ หรือตั้งโรงงาน อุตสาหกรรม

ขนาดย่อย ที่มีลักษณะการใช้แรงงานมากกว่าเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรง ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น มีคณะกรรมการบริหารที่เลือกจากชาวบ้านในชุมชนนั้น แต่ผู้จัดการต้องเป็นผู้จัดการอาชีพทำหน้าที่ฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการบริหาร นอกจากนี้อาจยังเป็นสหกรณ์เพื่อการลงทุนโดยซื้อรถไถนา อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ที่ทำให้มีประสิทธิภาพในการทำมาหากินเพิ่มขึ้น ไว้บริการแก่สมาชิก

การเจริญงอกงามของสหกรณ์ ก็คือ การกำหนดกลไกผลักดันให้ชาวบ้านเข้าร่วมถือหุ้นในสหกรณ์ ด้วยวิธีการแบบนี้เชื่อแน่ว่า ชาวบ้านจะได้รับสารสนเทศตอบตามความต้องการ และขจัดความเดือดร้อนที่แท้จริง ผลการผันเงินสู่ชนบทอันเป็นหลักการที่ดีเลิศ จะมีผลงานตรงจุดมั่นคงถาวร ตรงเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ทั้งเป็นการพัฒนาการครองตนของชาวบ้านตามหลักประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นอีกด้วย

ในประเด็นที่จะวิเคราะห์สุดท้าย อันเกี่ยวกับความไม่ต้องการ ไม่ยอมรับรู้ ไม่สนใจระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของชาวบ้านนั้น วิเคราะห์ได้ว่า มันเป็นอุทาหรณ์แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านเขาปรับตัวไม่ทัน เหมือนถูกล้อคเคอร์วีรางวัลที่ 1 รวยขึ้นมาในชั่วพริบตา ตื่นเต้นทำอะไรไม่ถูก ความคิดความอ่านหายหมด ทางออกของชาวบ้านก็คือโยนให้เจ้าเก่า คือ เจ้าหน้าที่จะให้ช่วยเหลือ กรรมการ ปชต.ท. ท่านหนึ่งได้แนะว่า “ทางการควรจัดอบรมให้ได้รู้ระเบียบต่าง ๆ เสียก่อน และส่งเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิดด้วย” ข้อคิดอันนี้ก็ควรจะเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ทำแบบจุ่มจุ่มเงินมาพร้อมกับตำราให้ทำตามตำรา ใคร ๆ ก็ปรับตัวไม่ทัน รัฐไม่มีเจตนาทำแบบสุกเอาเผากินก็ต้องทำหนักนั้ละถ้าผลมันออกมาอย่างนี้

บทสรุป

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ก็คือการวิเคราะห์จากข้อคิดของชาวบ้านต่อโครงการเงินผันของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งชาวบ้านเองเขาก็ยอมรับอย่างไม่ละอายแล้วว่า เงินทุกบาทไม่ได้ใช้ให้เกิดผลอย่างแท้จริง แม้ข้อวิเคราะห์นี้ จะเป็นเพียงการวิเคราะห์และสังเกตโดยได้ข้อมูลจากมุมหนึ่งในชนบทของเมืองไทยก็ตามที แต่วิธีการใช้เงินผันสภาพตำบลที่เหมือนกันทั่วเมืองไทยผลที่สนองตอบต่อวิธีการเดียวกัน จากคนในสภาพแวดล้อมคล้าย ๆ กันและโครงการผันเงินที่เหมือน ๆ กัน.....ย่อมเลวร้ายพอ ๆ กัน (ในกรณีเงินผันโดยวิธีการที่ใช้ในปี 2518) เชื่อหรือไม่เชื่อก็ตามที ผู้เขียนได้สลับมาจากผู้นำชาวบ้านท่านหนึ่ง ที่พูดอย่างหนักแน่น แฝงไว้ด้วย

ความเย้ยหยันว่า “รัฐบาลไม่ได้ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านอย่างจริงจังหรอก เขามุ่งหาเสียงหลอก ให้เราหลงรักโดยใช้งินเป็นเหยื่อล่อ จึงสมควรถูกหลอกกลับ ทางราชการเขาใช้งินให้วัวไหล ไล่ ชาวบ้านก็ยอมทำได้และเหนือกว่าตัว”

สาธุ...ขออย่าให้ประวัติศาสตร์มันซ้ำรอยเลยครับ พระสยามเทวาธิราช พระศรีอารีย์...ที่นับถือ

สนิท อ่อนสันตรี

นักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล

เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล
เรียน คุณพรวิภาดา นามานะกุล